

Representantforslag 78 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentant Ola Elvestuen

Dokument 8:78 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Ola Elvestuen om en kapitalreform for økt innovasjon og entreprenørskap

Til Stortinget

Bakgrunn

Den viktigste drivkraften for verdiskaping og økonomisk utvikling er evnen til å øke og legge til rette for innovasjon i både eksisterende og nye bedrifter. Denne evnen er i stor grad bestemt av hvor godt samfunnet legger forholdene til rette for at ambisiøse, kreative og rastløse gründere får anerkjennelse og muligheter til å lykkes. Ingen næringsmessig utviklingskraft er større enn summen av de mange nytenkende gründerne som vil skape noe nytt og bedre, som skaper en større verdi i markedet, eller som løser oppgaver på en smartere og mer effektiv måte.

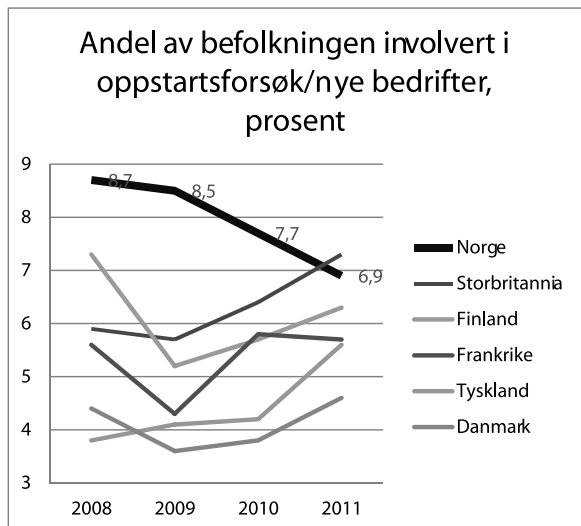
Forslagsstillerens visjon er derfor å legge til rette for et mangfoldig og desentralisert næringsliv som genererer verdiskapende innovasjoner og som derigjennom bidrar til økonomisk vekst, velferd og et mer bærekraftig miljø.

Forslagsstilleren vil bygge en fremtidsrettet og nyskapende markedsøkonomi basert på mangfold, innovasjon og bærekraft, med rammebetingelser som stimulerer til verdiskapende innsats og kreativitet. Forslagsstilleren vil at mennesker og bedrifter i kraft av sin skapertrang, sitt initiativ, sin innsats og utholdenhet skal føle seg verdsatte og respekterte. Forslagsstilleren vil skape en næringskultur og rammebetingelser som stimulerer til verdiskapende entre-

prenørskap og et mangfold av innovasjoner som bærer veien for at stadig flere norske bedrifter vil lykkes i en åpen og dynamisk verden som er full av muligheter for både store og små virksomheter.

En styrke ved det norske entreprenørskapet er at relativt mange nordmenn er gründere og småbedrifts-eiere. Faktisk har Norge tradisjonelt vært et av de land i den rike delen av verden som scorer høyest på sammenligninger over andelen av befolkningen mellom 18 og 64 år som i løpet av det siste året har deltatt i et forsøk på å starte ny virksomhet eller er eier/leder av en bedrift som er yngre enn 42 måneder. Imidlertid viser nye tall at antallet er redusert betydelig de siste årene. Særlig er andelen kvinnelige gründere redusert markant de siste årene. Noe kan selvfølgelig tilskrives finanskrisen i 2008, men langt fra alt, særlig fordi utviklingen viser en helt annen retning i sammenlignbare land, noe tabellen under viser. Forskningssamarbeidet Global Entrepreneurship Monitor kartlegger årlig gründeraktiviteten i en rekke land. Den ferske 2011-rapporten viser at 6,9 prosent av Norges befolkning var involvert i oppstartsforsøk eller nye bedrifter i fjor. Norge har i tidligere år ligget i topp tre blant land i sin gruppe av innovasjonsdrevne, vestlige økonomier. Bare Island og Australia lå foran Norge i 2010. I 2011 er imidlertid Norge passert av land som Tsjekkia, Hellas (!), Irland, Sør-Korea, Nederland, Portugal, Taiwan, Storbritannia og USA.

Norge ligger nå nøyaktig på snittet av land i denne kategorien og er rangert som nr. 12 av 23 og har som tabellen under viser en svært bekymringsverdig utvikling.

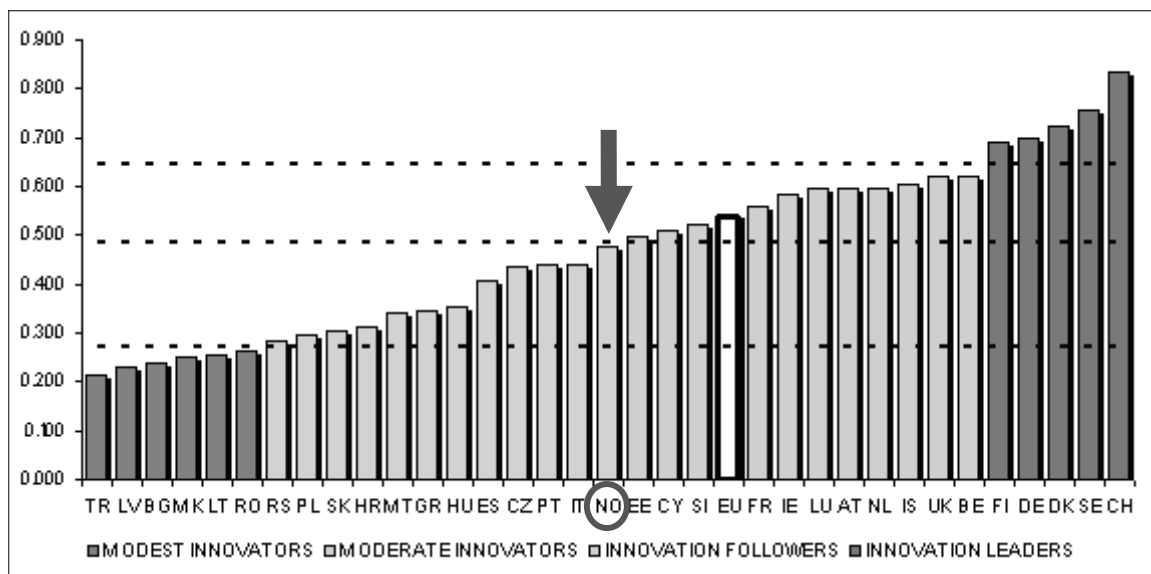
Kilde: Global Entrepreneurship Monitor, Global Report 2008-2011

Sverige kom først med i undersøkelsen i 2010. Tallene for Sverige viser 5,8 prosent i 2011 mot 4,9 i 2010. Altså samme utvikling/bilde som i øvrige land det er naturlig å sammenligne seg med.

Norge har fortsatt flere entreprenører i emning i forhold til nordiske naboer, men når det gjelder å skape nye lønnsomme produkter og tjenester har Norge mye å lære. Ifølge den siste utgaven av Innovation Union Scoreboard som ble offentliggjort 7. februar 2012, ligger Norge på en 17. plass (samme plass som i 2010), og havner nok en gang i kategorien «moderate innovatører». Øverst på tabellen troner Sveits, etterfulgt av Sverige, Danmark, Tyskland og Finland, som alle omtales som «innovasjons-ledere». I omtalen av Norge står det:

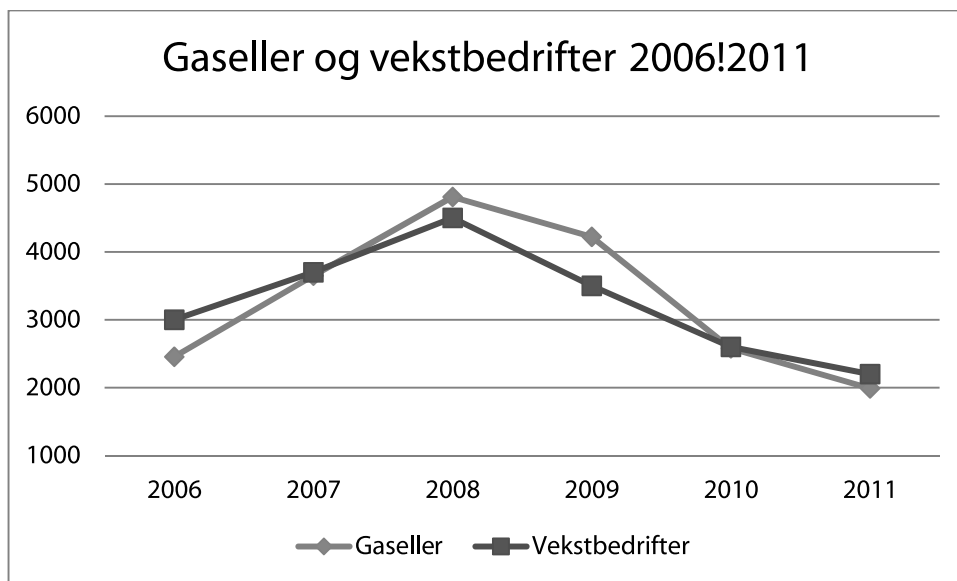
«Norway is one of the moderate innovators with a below average performance. Relative strengths are in Human resources, Open, excellent and attractive research systems, Finance and support and Linkages & entrepreneurship. Relative weaknesses are in Firm investments, Intellectual assets, Innovators and Economic effects.»

Mens ca. 30 prosent av norske virksomheter lanserer innovative produkter/tjenester i løpet av en treårsperiode, viser rapporten at mer enn 40 prosent av bedriftene i Sverige og Finland gjør det, og nesten 60 prosent av bedriftene i Sveits.

Etter forslagsstillerens syn betyr dette at Norge trenger en ny næringspolitikk som stimulerer mer til nyskaping og som legger forholdene til rette for gründere og et mangfold av verdiskapende og innovative bedrifter i hele landet. Forslagsstilleren er sær-

lig opptatt av å legge forholdene til rette for vekstselskaper og selskaper med potensial for vekst. Som det framgår av tabellen under, går utviklingen også på dette området i feil retning. Alle indikasjoner på dynamisk vekst er fraværende.

Kilder: DN/Ernst & Young

Mens Norge i rekordåret 2008 hadde nesten 5 000 av både gasellebedrifter og vekstbedrifter er tallet i 2011 mer enn halvert. Det er bekymringsfullt.

I det norske virkemiddelapparatet knyttet til Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er det om lag 250 ulike offentlige programmer og støtteordninger knyttet til det å starte, drive og ekspandere norske bedrifter. Det kan settes store spørsmålsteget ved innovasjonseffekten av disse ordningene. Den eksterne evalueringen av Innovasjon Norges virksomhet antyder også at man her står overfor et problem. Norge kan ikke slå seg til ro med en situasjon hvor gründere tvinges inn i en virkemiddeljungel som påfører ytterligere byrder i form av byråkratisk saksbehandling og omfattende rapporterings- og kontrollrutiner som oppfattes som en hemske. Samtidig gjør samfunnet langt fra nok når det gjelder å gjøre gründerens hverdag enklere og tryggere. Dessuten mangler man i stor grad et markedsbasert tilbud på risikokapital for å støtte opp under de mest lovende gründerideene, som ofte representerer innovasjoner med et stort verdiskapende potensial.

Som vist over må det også tas på alvor at flere internasjonale undersøkelser plasserer Norge svært lavt når det gjelder hvor verdiskapende de norske innovasjonene er. Mye tyder på at norske innovasjoner er preget av liten effekt i forhold til innsatsen. For å ta et nytt skritt fremover for norsk innovasjon og entreprenørskap er det derfor, etter forslagsstillerens syn, helt avgjørende at man lykkes med å skape sterkere insitament for å fremme og støtte opp under innovative gründerer med store ambisjoner og som har utviklet ideer og forretningskonsepter med et stort verdiskapende potensial. Dette krever at man legger langt større vekt på å lytte til gründernes behov og ut-

fordringer, og målretter innovasjonspolitikken langt sterkere inn på de områdene som betyr mest for gründernes muligheter til å lykkes bedre i sine verdiskapende forsøk.

Det betyr at man må fortsette å forenkle gründerens hverdag, gjøre hverdagen deres tryggere, avbyråkratisere og forenkle de offentlige støtteordningene, samt gjøre de offentlige virkemidlene mer relevante og gründervennlige. Men først og fremst betyr det at man trenger et tydelig løft og profesjonalisering i tilførselen av risikokapital og tilhørende kompetanse for å gi gründerne større muligheter til å lykkes.

Det norske kapitalproblemet

Det finnes ingen absolutt mangel på kapital i verdens rikeste land, snarere tvert imot. Likevel er risikokapital for gründerer og innovasjonsprosjekter en tydelig mangelvare i Norge. Dette paradokset og problemet er blitt påpekt gjentatte ganger i en rekke rapporter og analyser av innovasjon, entreprenørskap og konkurransekraft i norsk økonomi. Dette kapitalproblemet er nært forbundet med et annet: Mange gründerideer viser seg å være for lite foredlet og kvalitets-sikkert til å sannsynliggjøre markedsmessig og kommersiell suksess, og mangler derfor ofte også det vesentlige løftet og hjelpen som skal til for å bli verdiskapende.

Årsaken til det paradoksale norske kapitalproblemet har mye å gjøre med hvordan skattesystemet favoriserer og premierer investering i bolig og fast eiendom heller enn i bedrifter og norsk næringsliv. Av denne grunn investeres det kunstig mye i boliger og eiendommer og tilsvarende altfor lite i innovasjon og entreprenørskap. Norge har over lang tid vært sul-

tefôret på investeringer i tidlig fase av innovasjonsprosjekter. Etter forslagsstillerens vurdering er det derfor helt nødvendig å gjøre private investeringer i såkorn-, oppstart- og tidligfasene for nye bedrifter mer attraktivt og lønnsomt enn det fremstår i dag, ikke minst når det gjelder investeringer i bolig og eiendom.

Kapitalreform for verdiskapende innovasjon og entreprenørskap

Forslagsstilleren foreslår derfor en kapitalreform – for verdiskapende innovasjon og entreprenørskap. Målet er å lette tilgangen på risikokapital for alle gründere, og spesielt for innovative gründere med ideer og konsepter med et stort verdiskapende potensial. Dessuten er målet samtidig å legge til rette for enklere og åpnere tilgang til kompetanse, nettverk, støtte og råd knyttet til kommersialisering av markedsrettede innovasjoner, spesielt gjennom internasjonal satsing.

Gjennom reformen vil forslagsstilleren legge grunnlaget for et mer markeds- og kommersielt rettet kapitaltilbud til gründere, et større mangfold av tilbud som tilfører både kapital og kompetanse tilpasset gründernes behov (mindre byråkratisk og kontrollorientert enn i dag), fremme sterkere forbindelser med internasjonale venturekapital-miljøer (som fremmer internasjonal kommersialisering) og fremme en mer offensiv, utadrettet og verdiskapende kultur for innovasjon og entreprenørskap i Norge.

Forslagsstilleren ser for seg to hovedelementer i en slik kapitalreform:

1. Økt tilgang på såkorn- og oppstartskapital for alle gründere – Kapitalfunn og «gründerbørs».
2. Økt tilgang til venturekapital målrettet for innovative ideer og prosjekter med et stort verdiskapende potensial.

Målet er å gjøre det vesentlig lettere for gründere å lykkes med innovative satsinger basert på lettere tilgang til risikokapital og lettere tilgang til kritisk forretnings- og kommersialiseringskompetanse.

Økt tilgang til såkorn- og oppstartkapital for alle gründere – Kapitalfunn og gründerbørs

Forslagsstilleren vil innføre en ordning med skattefradrag for personer som skyter inn såkorn- og oppstartkapital i form av egenkapitalinnskudd, aksjer eller konvertible avdragsfrie lån i tidlig fase (f.eks. innen 24 måneder etter registrering av foretak). Et målrettet skatteinsitament for private investorer som stiller opp med kapital og kompetanse for gründere i tidlig fase.

Grunnbetingelsen er at kapitalinnskuddet blir værende i bedriften, uten reduksjon, i minimum 2–3 år etter innskuddet.

Forslagsstilleren ønsker en modell med fradrag i skatt tilsvarende 20 prosent, begrenset oppad til innskudd på 500 000 kroner per person. Ordningene gjøres også gjeldende for foretakets gründere, når det gjelder egne kapitalinnskudd. Maksimalt antall kapitalinnskytere med skattefradrag per foretak er 3.

Dessuten vil forslagsstilleren at alle Kapitalfunninnskudd registreres i et offentlig register (sortert etter foretaksnummer). Et slikt offentlig tilgjengelig register vil, etter forslagsstillerens syn, gi økt anerkjennelse av gründere, av private investorer og samtidig styrke muligheter for tilførsel av ytterligere kapital ved en senere oppskalering av virksomheten. Kapitalfunn-registeret vil dessuten gi kapitalinnskyterne vesentlig bedre muligheter til å omsette innskuddene videre på et senere tidspunkt. Det siste er en viktig betingelse for at kapitalinnskudd skal bli mer interessant for flere private investorer. Et offentlige Kapitalfunn-register kan bli begynnelsen til en «gründerbørs» i Norge.

Venturekapital for innovative ideer og prosjekter med et stort verdiskapende potensial

Forslagsstilleren viser til at Venstre lenge har erkjent at det er behov for et regjeringsskifte for å skape et mer treffsikkert svar på den kanskje aller største verdiskapende utfordringen i norsk økonomi, mer verdiskapende innovasjon og entreprenørskap. Problemet kan oppsummeres med mangel på risikokapital, samtidig som gründernes behov settes i sentrum innenfor rammene av en dynamisk og liberal markedsøkonomi.

Forslagsstilleren viser til at det tidligere er foreslått å dele opp og fristille Innovasjon Norge (Dokument 8:3 S (2009–2010)). For å tydeliggjøre dette forslaget ytterligere foreslås det at den delen av Innovasjon Norges virksomhet (hoveddelen) som styrker tilførselen av risikokapital til norske virksomheter (gjennom tilskudd, lån og garantier) over en tiårsperiode, omformes til et nytt kapitalregelverk for verdiskapende innovasjon og entreprenørskap basert på offentlig forsterkning av et mangfold av private venturefond.

Et venturefond er et profesjonelt drevet fond som investerer i bedrifter som ikke er notert på børs og som går inn i selskapene på et tidlig tidspunkt i kommersialiseringsprosessen, men ikke like tidlig som et såkornfond. En typisk situasjon er at selskapet står overfor sitt første reelle kommersialiseringsforsøk med gode vekstmuligheter, samtidig som satsingen er forbundet med betydelig markedsmessig og økonomisk risiko. Fondet bidrar med både kapital og kompetanseressurser. Som for såkornfond er risikoen høy og utviklingen i selskapene kan variere sterkt.

Konkret foreslås det å erstatte nåværende tilbud på risikolån og garantier gjennom Innovasjon Norge med et offentlig forsterket mangfold av private ven-

turefond og tilførsel av lignende forretningskompetanse. Hovedregel er at staten tilfører kapital til kvalifiserte venturefond på 40/60 basis (40 prosent offentlig/60 prosent privat), med et tak på offentlige innskudd per fond på rundt 100 mill. kroner, for en nærmere bestemt minimumsperiode. Etter minimumsperioden kan staten fritt velge å selge seg ut av enkeltfond, og på den måten frigjøre midler til forsterking av nye fond.

Sluttresultatet av en slik omlegging vil innebære oppbyggingen av et sterkt venturekapital-marked i Norge. Noe som igjen tilbyr innovative gründere og småbedrifter et spekter av alternative måter å tilføre betydelig mer risikokapital på for å muliggjøre realisering av ideer med et stort verdiskapende potensial, fra oppstart og tidlig fase til oppskalingsfasen frem mot en mer permanent oppkapitalisering gjennom børsintroduksjon eller tilsvarende.

Et resultat av den skisserte venturekapital-reformen vil være å skape et utvidet tilbud på risikokapital som styrker satsingsmulighetene for innovative gründere og småbedrifter med ambisjoner og vilje til å satse stort. Reformen vil skape og stimulere et mangfold av profesjonelle venturefond gjennom offentlig forsterkning av privat kapital. Dette vil igjen gjøre det langt mer attraktivt å drive venturefond i Norge, og skape et vesentlig større og bredere venturekapital-marked.

Begge de to skisserte kapitalreformene vil gjøre det vesentlig mer interessant og lønnsomt for private investorer å investere i innovativt entreprenørskap, og på den måten bidra til økt verdiskaping gjennom et mangfoldig og desentralisert innovativt entreprenørskap. Samtidig gir begge reformene gründerne økt tilgang og hjelp til å lykkes i sin kommersialisering gjennom tilførsel av investorenes spisskompetanse og egne gründererfaringer. Det er nettopp den type støtte som er mest målrettet mot en gründer som har ambisjoner, og som samtidig ikke innebærer unødvendige former for kontroll, byråkrati og skjemavelde for rastløse gründerne som har knapt om tid

og behov for å rette oppmerksomhet mot egen innsats og det som er viktigst for å lykkes.

Lykkes man med dette, vil det bidra til å skape en sterkere og mer verdiskapende kultur for innovasjon og entreprenørskap i Norge. Det finnes mange eksempler både internasjonalt og fra enkeltmiljøer i Norge som gir klare signaler om hvor viktig slike reformer er. Forslagsstilleren har lyttet til både gründere og internasjonal erfaring, og mener nå at tiden er moden for å ta et vesentlig skritt videre i denne delen av næringspolitikken.

Forslagsstilleren har også merket seg at dette er en problemstilling nærings- og handelsministeren er opptatt av. I en pressemelding (N 4/2012) fra departementet 6. mars 2012 sier statsråd Trond Giske at:

«- Mange bedrifter slit med å finne finansiering i det dei skal ta neste skritt etter sjølve etableringsfasen. Regjeringa er oppteken av korleis verkemiddelapparatet kan innrettast for avhjelpe dette. Nye såkornfond vil vere ein del av løysinga, samleies må vi sjå på korleis andre verkemiddel kan innrettast betre.»

Innretningen av andre virkemiddel er nettopp det som skisseres og foreslås i dette representantforslaget.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen snarest, og senest i forbindelse med fremleggningen av statsbudsjettet for 2013, fremme forslag om en kapitalreform som sikrer økt tilgang på såkorn- og oppstartskapital for alle gründere, etablering av en «gründerbørs» og økt tilgang til venturekapital målrettet for innovative ideer og prosjekter med et stort verdiskapende potensial.

8. mars 2012

